

Motion

1976/77: 139

av herr Svensson i Malmö m. fl.
om de homosexuellas situation

I Sverige lever omkring 400 000 homosexuella män och kvinnor. Nämnade antal innefattar enbart dem som kan antas vara uteslutande homosexuella. Därtill kommer ett än större antal, som kan antas i sitt sexuella beteende ha homosexuella tendenser. Det rör sig alltså om en mycket stor grupp medborgare.

Dessa medborgare är utsatta för en mångomfattande både öppen och föräckt diskriminering. Det är erkänt och konstaterat att de diskrimineras i arhetslivet, såväl på den privata som på den offentliga sektorn. De betraktas i flera sammanhang som förmenta säkerhetsrisker. Detta stänger inte endast vissa yrkesbanor för dem. Det är också djupt kränkande för deras medborgerliga anseende. De diskrimineras vid tillämpningen av en rad lagar och förordningar. De är ställda utanför viktiga delar av familjerätten.

Bakgrunden till diskrimineringens konkreta former är djupt rotade och vitt spridda fördomar mot homosexualitet och homosexuella. Bakom detta ligger en tusenårig allmänt sexualfientlig kulturtradition, delvis rotad i religiösa föreställningar. Rester av den hycklande borgerligt-viktorianska sexualmoralen spelar likaledes en roll, tillsammans med allsköns ovetenskapliga föreställningar om homosexualitet som något "stört" eller "perverst". Uppfattningar i denna riktning kan – betänkligt nog – spåras t. o. m. i ett så pass modernt officiellt aktstycke som USSU, den statliga utredningen rörande sexual- och samlevnadsundervisning. Systemet av fördomar hålls vid makt via andra samhällseliga attityder. Småborgerlig inskränkthet, sexuella tabuföreställningar, rädsla för avvikelser eller för egna latent homosexuella tendenser, allmän social ångest – allt detta bildar jordmån för intoleransen.

Sedan några år är en öppnare inställning till homosexualitet på väg i det svenska samhället. En viss diskussion av frågan förekommer. Det är dock bara 25 år sedan en våldsam hets senast fördes mot homosexuella. En allmän politisk och social reaktion skulle sannolikt kunna medföra liknande företeelser också i framtiden. Risker för ett sådant uppvaknande av latent fördomar hos delar av opinionen får inte underskattas.

Homosexualiteten och de homosexuella utgör i sig själva inget problem för samhället. Det är fördomarna och diskrimineringen som utgör samhällets problem. De är speglingar av fel och sociala sjukdomsdrag i samhällets egen upphyggnad. Den fara dessa fenomen utgör riktar sig inte endast mot de homosexuella. De riktar sig mot demokratin, rättsstatligheten och den mänskliga frigörelseprocessen över huvud. En stat som i någon mening har ambition att vara en rättsstat med respekt för den demokratiska ut-

vecklingsprocessen måste ta klar ställning mot fördomarna och aktivt bekämpa dem.

Radande samhällsförhållanden försätter de homosexuella i en ofta pressande situation. De har alltfjänt att leva med diskrimineringens rättsliga och materiella yttringar. För många av dem gäller att de icke vågar visa sin homosexualitet. Ett betydande antal känner sig tvingat att t. o. m. söka förneka och undertrycka sin sexuella inriktning. Även om ett växande antal av de politiskt och socialt mest medvetna homosexuella väljer att leva öppet, upplever ändå flertalet alltfjänt en mycket pressande situation. Det är i ett kultursamhälle oacceptabelt att en stor grupp medborgare skall känna sig tvingad att dölja eller förneka ett drag i sitt personliga beteende som enligt modern syn är att betrakta som tillhörande ett normalt och socialt positivt beteendemönster.

Tva linjer ter sig i dag väsentliga i kampen mot diskriminering och fördomar. Den ena är att staten klarlägger fördomarnas bakgrund och de homosexuellas situation i samhället. Den andra är att staten klart tar ställning mot de konkreta förmerna för diskriminering.

Den första linjen kan tillgodoses genom en övergripande statlig utredning. Utredningens uppgift skulle väsentligen bestå av tre moment:

1. Sammanställning och analys av tillgänglig vetenskaplig information om homosexualitet och dess relation till sexualitet och sexuellt beteende i allmänhet.

2. En översikt av de homosexuellas situation i det svenska samhället.

3. Förslag till åtgärder för att bekämpa och avskaffa diskrimineringen.

En utredning av detta slag får både ideologisk och praktisk betydelse. Den blir ideologiskt riktningsgivande genom att ge viktig information, som redan själv riktar sig mot diskriminatoriska och fördomsfulla attityder. Den klargör de homosexuellas faktiska situation och driver på diskussionen där- om. Den kan betrakta helhetsbilden, vilket är en förutsättning för effektiv kamp mot fördomar och diskriminering.

Tidigare har riksdagen ställt sig negativ till en sådan bred utredning av problemet. Man har menat att de problem som möter de homosexuella bör lösas vart och ett i sitt särskilda sammanhang.

Utvecklingen har knappast bekräftat denna syn. Ingenting har konkret gjorts sedan riksdagen först uttalade sig i frågan. Inga problem har lösts i sina "särskilda sammanhang". Frågan om särbehandling av homosexuella i sexualbrotts-sammanhang har förts åt sidan i och med att sexualbrotts-utredningen inte föranlett något regeringsinitiativ. Regleringen av de homosexuella familjerättsproblem ligger hos familjelagssakkunniga - innehållet i och tidpunkten för eventuella förslag svävar i luften. Allt detta visar att endast ett mer samlat grepp på frågan kan åstadkomma påtagliga resultat. En övergripande utredning hindrar ju för övrigt inte att delreformer redan dessförinnan kan genomföras, t. ex. inom sexualundervisning, sexualbrottslagstiftning m. m.

Den andra linjen i kampen mot diskrimineringen är att diskriminering av homosexualitet och homosexuella lagligen förbjuds. Detta kan ske på olika alternativa vägar. Ett alternativ är en särskild lagstiftning, som direkt olagligförklarar diskriminering på grund av sexuell inriktning. Ett annat är att diskriminering på grund av sexuell inriktning av riksdagen förklaras grundlagsstridig. I sin egenskap av grundlagsstiftare är riksdagen givetvis oförhindrad att avge en tolkning av grundlagen med denna innebörd i form av ett särskilt uttalande. Ett sådant uttalande står i överensstämmelse med både anda och avsikt i gällande grundlag. Problemet finns berört i regeringsformens kap. 1 9 § (nya grundlagens första version 8 §). Innebörden i bestämmelsen är att särbehandling inte får förekomma på grund av personliga förhållanden. Det torde vara uppenbart för envar, att sexuell inriktning – lika väl som politisk eller religiös åskådning – tillhör den del av en medborgares privata förhållanden som inte får åberopas som grund för särbehandling i officiella sammanhang. Det är icke förenligt med paragrafens krav på saklighet och opartiskhet från myndigheters sida att särbehandla någon på grund av homosexualitet. Från konstitutionell ståndpunkt borde detta vara en självklarhet. Ett klagörande är dock motiverat, då diskriminering faktiskt förekommer.

Yrkande

Mot bakgrund av det anförda föreslås

- att riksdagen hos regeringen begär en utredning innefattande
 - a) redogörelse för och analys av tillgänglig vetenskaplig information om homosexualitet och dess relation till sexuellt beteende i allmänhet,
 - b) en översikt av de homosexuellas situation i samhället,
 - c) förslag till åtgärder för att avskaffa diskrimineringen av homosexuella, varvid beaktas att diskriminering av personer på grund av deras sexuella inriktning står i strid mot gällande grundlag.

Stockholm den 13 januari 1977

JÖRN SVENSSON (vpk)

i Malmö

KARL HALLGREN (vpk)

BERTIL MÅBRINK (vpk)

GUSTAV LORENTZON (vpk)

i Kramfors

